

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Напрям 1

Теоретико-історичний та філософсько-правовий

Бойко Валерія

студентка 1 курсу спеціальності «Право» Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського (м. Бар)

Правова природа правопорушення: поняття, ознаки, види*

Правопорушення є ключовим, основоположним поняттям теорії держави і права, яке за своїм правовим змістом відображає соціальну сутність чинного законодавства, його основних інститутів, а також державну політику у сфері боротьби зі злочинністю. Правопорушення за своєю природою порушує правові норми-заборони, тобто ті правила поведінки, які встановила держава у законі.

Поняття правопорушення має конкретно-історичний зміст та визначається його суспільною природою, походженням, витоками, змістом, а також суспільним призначенням його законодавчого визначення [1, с. 116].

Правопорушення переважно розглядається як правова категорія, але його можна розглядати також в інших значеннях, основними з яких є психологічне, соціальне, історичне, кримінальне, кримінологічне та соціологічне розуміння.

Оскільки правопорушення – це вчинок людини, то цілком закономірним та важливим є його психологічний аналіз, тобто вивчення злочину як прояву властивостей конкретної особистості, розкриття мотивів та цілей особи, яка стала правопорушником [2, с. 137].

Правопорушення – це насамперед, акт людської поведінки, в якому виражається, об'єктивується саме посягання на суспільні відносини, його суспільна небезпечність та протиправність. Загалом правопорушення можна визначити як суспільно небезпечне або шкідливо неправомірне (протиправне) винне діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатної особи, яке спричиняє юридичну відповідальність.

Причинами правопорушень можуть виступати:

- фактори суб'єктивного характеру – низький рівень правової культури, правовий нігілізм, омани в ціннісній орієнтації особи в умовах розвитку ринкових відносин;

- конкретні суперечності в суспільстві, прояви суспільної кризи, розбіжності рівня розвитку продуктивних сил та потреб суспільства;

- недоліки в правотворчості та правозастосуванні: прогалини в законодавстві, правові колізії, неефективна діяльність правоохоронних органів та ін. [3, с. 427].

На думку О. Ф. Скакун правопорушенню властиві наступні ознаки:

---

* Наукова керівниця - асистентка кафедри соціально-економічних дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського Вікторія Слугоцька

- має протиправний, неправомірний, характер, тобто суперечить нормам права, чиниться всупереч праву, є свавіллям суб'єкта; являє собою порушення заборон, зазначених у законах і підзаконних актах, невиконання обов'язків, що випливають із нормативно-правового акта, акта застосування норм права або договору, укладеного на основі закону;

- є суспільно шкідливим (наприклад, прогул,) або суспільно небезпечним (посягання на життя людини). При цьому враховуються не лише шкідливі наслідки, які настали, але й ті, що можуть настати. Суспільна шкідливість (проступок) і суспільна небезпечність (злочин) - основна об'єктивна ознака, що відрізняє правомірну поведінку від неправомірної. Юридичний аспект шкідливості виражається в порушенні суб'єктивних юридичних прав і обов'язків або перешкоді їх виконанню, матеріальний - у заподіянні учаснику правовідносин матеріальних або моральних збитків;

- виражається в поведінці – протиправній дії (крадіжка, розбій, наклеп, образа) або бездіяльності (недбалість, прогул, залишення особи в безпомічному стані). Думки, наміри, переконання, які зовні не виявилися, не визнаються чинним законодавством об'єктом переслідування. Практика переслідування за інакомислення є виявом репресивної суті тоталітарного режиму в державі;

- має свідомо вольовий характер, тобто в момент вчинення правопорушення залежить від волі і свідомості учасників, перебуває під контролем їх волі і свідомості, здійснюється ними усвідомлено і добровільно. Відсутність свободної волі є юридичною умовою, за якою діяння не визнається правопорушенням, навіть якщо воно і мало шкідливі наслідки. Правопорушенням визнається лише неправомірне діяння деліктоздатної особи (малолітні і душевнохворі деліктоздатними не вважаються);

- є винним. Правопорушенням визнається лише винне діяння, тобто дія, яка виражає негативне внутрішнє ставлення правопорушника до інтересів людей, завдає своєю дією (чи бездіяльністю) збитки суспільству і державі, містить вину. Вина – це психічне ставлення особи до свого діяння і його наслідків. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь (ст. 62 Конституції України).

- є кримінальним, тобто спричиняє застосування до правопорушника заходів державного примусу, заходів юридичної відповідальності у вигляді позбавлень особистого, організаційного і матеріального характеру. Застосування державного примусу до правопорушника має на меті захистити правопорядок, права і свободи громадян [3, с. 421-422].

Відсутність зазначених ознак не дозволяє розглядати діяння як правопорушення.

У правовій науці існують різні критерії класифікації правопорушень. Види правопорушень розрізняються між собою за ступенем суспільної небезпечності (шкідливості), за об'єктом посягання, за суб'єктами, за поширеністю, за ознаками об'єктивної та суб'єктивної сторони, а також за процедурами їх розгляду.

За ступенем суспільної небезпечності розрізняють проступок та злочин. Проступки – це правопорушення, що завдають шкоди особі, суспільству, державі і підставою для притягнення правопорушника до передбаченої законом відповідальності. Проступки можуть бути: конституційні, дисциплінарні, адміністративні, цивільно-правові, матеріальні. Різниця між вказаними видами діяння полягає лише у видах відповідальності, а також у положеннях конституційних норм [4, с. 17].

Від проступку потрібно відрізнити злочин. Злочин – це передбачене законом про кримінальну відповідальність суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.

Критеріями розмежування злочинів та проступків є:

- характер і ступінь суспільної шкідливості, що залежить від цінності об'єкта протиправного посягання, змісту протиправного діяння, обстановки, часу, способів (насильницьких чи ненасильницьких), розміру завданої шкоди, форми та ступеня вини правопорушника, інтенсивності протиправних дій, їх мотивації, особистісних характеристик правопорушника, тощо;

- суб'єктивний фактор, який суттєво впливає на визнання певного діяння як протиправного [5, с. 93].

За суб'єктними ознаками виділяються: 1) правопорушення, вчинені фізичними особами; 2) правопорушення, вчинені юридичними особами. У деяких – спеціально встановлених законом випадках - значними особливостями володіють правопорушення, суб'єктами яких виступають неповнолітні, жінки, посадові особи, індивідуальні підприємці, іноземні громадяни, рецидивісти і ін..

За об'єктом посягання правопорушення можна підрозділити на правопорушення в галузі економічних відносин; правопорушення у сфері управління; правопорушення в галузі соціально-побутових відносин тощо. Цю класифікацію можна продовжувати і далі.

Залежно від форми вини розрізняються навмисні і необережні правопорушення. У свою чергу, по цілях дії умисні правопорушення запропоновано класифікувати на правопорушення, спрямовані на досягнення конкретних цілей, і правопорушення, спрямовані на досягнення різних цілей [6, с. 77].

За змістом об'єктивної сторони виділяють прості і складні правопорушення, маючи на увазі, що нерідко правопорушення відбуваються не тільки однією дією (бездіяльністю), але цілим рядом їх, завдаючи часом шкоду різним об'єктам. У тих випадках, коли порушення норми права має місце в результаті однієї дії (бездіяльності), в наявності просте правопорушення, а у всіх інших - складне.

Кожна класифікація певною мірою умовна, оскільки між різними правопорушеннями проявляється певний зв'язок.

Отже, правопорушення - це шкідливе, протиправне, винне діяння, за яке нормами права передбачена юридична відповідальність.

Правопорушення є юридичним фактом у вигляді неправомірного вчинку, що тягне виникнення охоронних правовідносин між порушником і державою.

Література

1. Коржанський М.Й. Кримінальне право і законодавство України. Загальна частина : Курс лекцій. Київ : Атіка, 2001. 432 с.
2. Заруба П. Злочин як соціальне явище. Підприємництво, господарство і право. 2005. № 10. С. 137–140.
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : Підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с.
4. Дмитрук М. М. Кримінальний проступок: правова природа та ознаки : монографія. Одеса : Юридична література, 2014. 224 с.
5. Федотова Г.В. Критерії відмежування кримінального проступку від злочину та адміністративного правопорушення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2016. Вип. 38(2). С. 91–94.
6. Донченко О.І. Особливості розмежування правопорушень. Митна справа. 2015. № 2(98). С. 72–79.